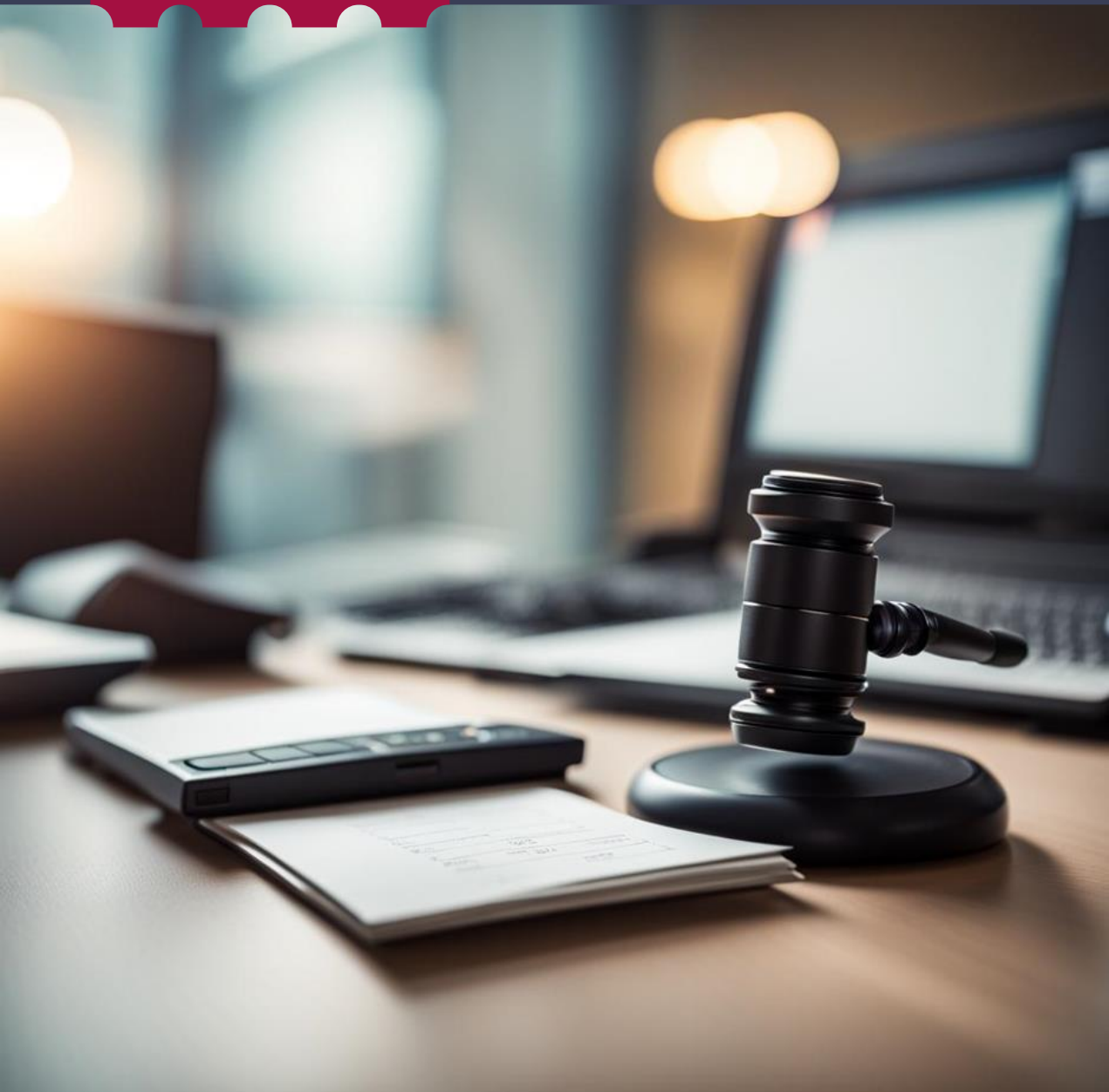

SOPRONI
EGYETEM

LÁMFALUSSY SÁNDOR
KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI
KAR

A mesterséges intelligencia szerepe a fenntartható gazdasági döntésekben

XVII. SOPRONI PÉNZÜGYI NAPOK
pénzügyi, adózási és számviteli szakmai és tudományos konferencia

Szerkesztők: Széles Zsuzsanna, Szóke Tünde Mónika

A mesterséges intelligencia szerepe a fenntartható gazdasági döntésekben

XVII. SOPRONI PÉNZÜGYI NAPOK
pénzügyi, adózási és számviteli szakmai és tudományos konferencia
Sopron, 2023. október 11-13.

KONFERENCIAKÖTET

Szerkesztők:

Széles Zsuzsanna – Szőke Tünde Mónika

SOPRONI EGYETEM KIADÓ
Sopron, 2023

Közreadja:
SOPRONI EGYETEM
LÁMFALUSSY SÁNDOR KÖZGEZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Felelős kiadó: Prof. Dr. Fábián Attila
a Soproni Egyetem rektora

Szerkesztők:
Széles Zsuzsanna – Szőke Tünde Mónika

Lektorok:
Baranyi Aranka Papp-Váry Árpád
Dióssi Katalin Széles Zsuzsanna
Jankó Ferenc Szóka Károly
Kolozsár László Tóth Balázs István
Kópházi Andrea Varga József
Mészáros Katalin

Technikai szerkesztő:
Takács Eszter

Borítókép:
Creator Nightcafe Studio (2023)

ISBN 978-963-334-495-8 [pdf]
DOI: 10.35511/978-963-334-495-8

Támogatók:

Magyar Könyvrendezői Kamara

Creative Commons licenc: BY-NC-SA 2.5

Nevezd meg! Ne add el! Így add tovább! 2.5 Hungary
Attribution - Non commercial - Share Alike 2.5 Hungary

TARTALOM

ÚJ IRÁNYOK A MARKETINGBEN ÉS A HUMÁNERŐFORRÁS- MENEDZSMENTBEN.....5

**Van-e még létjogosultsága a pénzügyi edukációnak a TikTokon? –
elemzés a Soproni Egyetem pénzügyi tudatosság kampányain
keresztül**

PIRGER Tamás – LIPTÁK Katalin – HORVÁTH Kata 6

**Mesterséges intelligencia a HR folyamatok, főként a toborzás
támogatásában**

DIÓSSI Katalin – MIKÁCZÓ Andrea 16

Vásárlási szokások vizsgálta COVID idején

HACKL János..... 30

**A szarvasgomba-termékek értékesítését meghatározó trendek és az
eladást támogató digitalizációs lehetőségek**

JÁMBORI Zsuzsanna – BEDNÁRIK Éva..... 48

**Drónos megfigyelések lehetőségei a katasztrófavédelem és
tűzvédelem területén**

*TAKÁTS Alexandra – BEDNÁRIK Éva – NÉMETH Nikoletta –
KOLOSZÁR László..... 72*

A DIGITALIZÁCIÓ TÉRHÓDÍTÁSA A PÉNZÜGYEKBEN94

**A pénzügyi tudatosság érvényesülése a zöld pénzügyi megoldások
terén**

BARANYI Aranka – ZSIGRAI Hanna – SZÉLES Zsuzsanna..... 95

Drónok a logisztikai folyamatokban

MÉSZÁROS Katalin – NÉMETH Nikoletta..... 107

**A fenntarthatóság szempontjainak való megfelelés egy hazai bank
fenntarthatósági jelentéseinek tükrében**

RESPERGER Richárd..... 125

**Készletgazdálkodási mutató innovatív vizuális ábrázolása
a logisztika 4.0 és a digitalizáció eszközeivel – esettanulmány**

BALÁZS-KALÁSZ Adrienn..... 151

Zöld pénzügyi lehetőségek szempontjai az iszlám bankrendszerben

VARGA József – NÉMETH Alexandra..... 168

ZÖLD GAZDASÁGFEJLESZTÉS – FENNTARTHATÓ MEGOLDÁSOK.....	184
Pénzügy–számvitel szakos hallgatók és szakemberek korrupció- észlelésének a vizsgálata	
<i>KERÉKGYÁRTÓ Csaba – KÁSA Richárd.....</i>	<i>185</i>
Magyarország felkészültsége az MI hatékony felhasználására az elmúlt tíz év versenyképességi adatai alapján	
<i>FÜLÖP Katalin.....</i>	<i>198</i>
Az automatizmus okozta torzítások megjelenése a könyvvizsgálói kockázatokban	
<i>HEGEDŰS Mihály – KILLIK László – KÁSA Adrienn.....</i>	<i>219</i>
Összeegyeztethető-e a gazdasági növekedés és környezetvédelem?	
<i>FEJES Judit Katalin.....</i>	<i>239</i>
Az alulról jövő kezdeményezések szerepe a térségi fenntarthatóságban – a 10 millió Fa Alapítvány példáján	
<i>FEJES Judit Katalin.....</i>	<i>256</i>
A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA ÉS A FENNTARTHATÓSÁG MEGJELENÉSE A PÉNZÜGYEKBE.....	272
Árupiaci termékek árfolyamelőrejelzése korszerű eszközökkel átmeneti gazdasági időszakban	
<i>VANCSURA László – TATAY Tibor – BAREITH Tibor.....</i>	<i>273</i>
A bankok és a fintech cégek digitalizációs versenye a 4P elemzés szemszögéből	
<i>POCSAI Erzsébet.....</i>	<i>287</i>
Digital Reality and Identity: An Evolutionary Analysis of Virtual Influencer Lil Miquela	
<i>PAULOVICS, Ágnes.....</i>	<i>309</i>
Számviteli digitalizáció és a fenntarthatóság kapcsolata	
<i>TANGL Anita – BRINGYE Bernadett – VÖRÖS Gyula – VAJNA István.....</i>	<i>338</i>
A lakosság megtakarítási hajlandósága a 205/2023 (V.31) kormányrendelet tükrében	
<i>WOLF Amanda.....</i>	<i>355</i>
A mesterséges intelligencia és lean menedzsment szerepe a fenntartható gazdasági döntésekben	
<i>VAJNA István – SOMOGYI Gábor – TANGL Anita.....</i>	<i>373</i>

A fenntarthatóság szempontjainak való megfelelés egy hazai bank fenntarthatósági jelentéseinek tükrében

RESPERGER Richárd¹

Absztrakt: Napjainkra egyre több hazai vállalkozás ismerte fel, hogy a fenntartható működés versenyelőnyt jelent számára, a gazdasági hatékonyság mellett fontos szempont a társadalmi és környezeti célok-nak megfelelés is. A vállalati fenntarthatóság egyik kiemelt területe az átláthatóság biztosítása, ami azt jelenti, hogy a vállalat tevékenységéről, gazdasági, környezeti és társadalmi hatásairól folyamatosan gyűjtson megbízható adatokat, információkat, azokat tegye elérhetővé és azokról rendszeresen, hitelesen tájékoztassa érintett partnereit. Az ESG-szemlélet olyan vállalati működést jelent, amely a fenntarthatóságot célzó törekvéseket (környezeti, társadalmi és vállalatiirányítási szempontokat) is figyelembe veszi a döntéshozatal során. A tanulmány áttekinti a fenntarthatósággal kapcsolatos fontosabb fogalmakat és kitér a szabályozási háttér bemutatására is, kiemelve azokat az irányelveket, amelyek meghatározzák a nem pénzügyi, fenntarthatósági jelentések készítését és közzétételét. A tanulmány az OTP Csoport tevékenységén keresztül kívánja megvizsgálni a bankok fenntarthatósági szempontoknak való megfelelését. Emellett ismertetésre kerülnek a bankcsoport meghatározó tevékenységei és a legfontosabb fenntarthatósági témák a fenntartható fejlődési célok elérésében.

Kulcsszavak: fenntarthatósági irányelvek, zöld bankok, ESG, fenntarthatósági jelentések

JEL-kódok: G18, M14, O16, Q56

¹ Dr. Resperger Richárd PhD adjunktus [Assistant Professor]
Soproni Egyetem Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar
[University of Sopron Alexandre Lamfalussy Faculty of Economics]
(resperger.richard@uni-sopron.hu)

Sustainability Aspects in the Light of a Hungarian Commercial Bank's Sustainability Reports

Abstract: Nowadays, an increasing number of domestic businesses has recognised that sustainable operations are considered as competitive advantages, and that social and environmental objectives are important aspects to be considered alongside economic efficiency. One of the key areas of corporate sustainability is transparency, which means that a company must continuously collect reliable data and information on its activities and their economic, environmental and social impacts, while making it available and regularly provide its stakeholders with credible information. An ESG approach is a way of operating a business that takes sustainability objectives (Environmental, Social and Governance aspects) into account in its decision-making. The paper reviews the main concepts related to sustainability and provides an overview of the regulatory context, highlighting the directives that govern the preparation and publication of non-financial sustainability reporting. In this study, the compliance with sustainability criteria through the activities of the OTP Group will be examined. In addition, the key activities of the bank group and the most important sustainability topics in achieving the SDGs will also be described.

Keywords: sustainability directives, green banking, ESG, sustainability reporting

JEL Codes: G18, M14, O16, Q56

Bevezetés

Mindjárt az elején érdemes tisztázni, hogy miért fontos a vállalatok számára a fenntarthatóság szempontjainak való megfelelés? A Magyarországi Üzleti Tanács a Fenntartható Fejlődésért (BCSDH) 2013-ban dolgozta ki a „*A vállalati fenntarthatóság komplex értelmezése*” című ajánlást üzleti vezetők és fenntarthatósággal foglalkozó szakemberek részvételével, amely a vállalati fenntarthatóság, a fenntartható működés hét fókuszterületét ragadja meg:

1. Stratégiai megközelítés.
2. Felelős vállalatirányítás.
3. Etikus működés.
4. Alapértékek tisztelete.
5. Környezeti felelősségvállalás.
6. Partnerség az érintett és érdekelt felekkel.
7. Átlátható működés.

A tudatosodással és a stratégiai megközelítés térnyerésével jár, hogy a vállalatok egyre inkább mérik a fenntarthatóság terén elért eredményeiket is. A pénzügyi mutatókon túl már a környezeti és társadalmi hatásokra vonatkozóan

is egyre több mérőszám olvasható ki a cégek beszámolóiból. A vállalatok számára már versenyelőnyt jelent a fenntartható működés, ami ennél fogva „nem opció, hanem üzleti cél”. (Magyarországi Üzleti Tanács a Fenntartható Fejlődésért [BCSDH], 2013)

A vállalatok fenntarthatóságának megítélésekor különösen hangsúlyos szerepe van a társadalmi részvételnek és deliberációnak, amelyek a vállalatok esetében elsősorban az érintetti igényeknek megfelelő működést jelenti (Málovics, 2011).

A fenntartható növekedésnek figyelembe kell vennie a gazdasági, társadalmi és környezeti dimenziókat is, és azt várjuk, hogy legyen kevésbé anyag- és energiaigényes. A külső stakeholderek nyomására és a szabályozási megfelelésre vonatkozó új normatív követelmények hatására a felelős vállalatok menedzsmentje ma már beépíti a fenntarthatósági ismérveket a döntéshozatali folyamatokba és a szervezet működésébe (Szóka, 2022a).

A „stakeholder koncepció” lényege, hogy a vállalatot úgy tekinti, mint az érintett csoportok (érdekcsoportok) középpontjában lévő szervezetet, és működését az érintettjeivel való kapcsolatában értékeli (Kovács, 2010).

A tanulmány az OTP Csoport – és annak tagjaként az OTP Bank – tevékenységén keresztül vizsgálja a bankok fenntarthatósági szempontoknak való megfelelését.

Elméleti háttér, fogalmi keret

A fenntarthatóság eszményének politikai és tudományos térnyerése több mint 40 éves múltra tekint vissza. Az 1970-es évekig a gazdasági fejlődés volt fontosabb, majd ez fakulni kezd a szembeötlő környezeti degradáció és társadalmi igazságtalanság miatt. Az 1980-as évektől a fenntartható, azaz egy környezeti szempontokat is figyelembe vevő és társadalomtudatos fejlődés egyre inkább napi aktualitássá és vitatémává válik. Ezt mutatja a megjelenő publikációk emelkedő száma, mely napjainkra már milliókban mérhető. Kezdetben a fenntartható működés lehetőség volt, ez napjainkra már kényszer, melyet a nemzetállamoknak és nemzetek közösségének kötelező jogi aktusai írnak elő, kényszerítve a polgárokat és a vállalatokat ebben az irányban lépéseket tenni (Gácsér és Szóka, 2022).

„A fenntartható fejlődés és a fenntarthatóság kifejezések a 20. század végén jelentek meg a tudományos életben, majd a 21. század elején a köztudatban is gyorsan terjedni kezdtek.” (Fodor, 2020:133)

A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács 2012. május 16-i ülésén – az Országgyűlés pedig 2013. március 25-i ülésnapján – fogadta el Magyarország 2012-2024-es időszakra szóló *Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégiát* (NFFS), „A fenntarthatóság felé való átmenet nemzeti koncepciója” címmel.

„A Keretstratégia célja, hogy az egész nemzetet összefogó, hosszú távú irányt adjon az egyéni és közösségi cselekvések számára.” (Központi Statisztikai Hivatal [KSH], 2022). Fogalmi meghatározás a Keretstratégiában (18/2013. (III. 28.) OGY határozat).

A *fenntartható fejlődés* (sustainable development) közismert, a nemzetközi politikában széleskörűen elfogadott definíciója az Egyesült Nemzetek (ENSZ) Környezet és Fejlődés Világbizottságának (WCED) 1987-es – „Közös jövőnk” címet viselő – Brundtland-jelentésben szerepel először, miszerint „*a fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen generációk szükségleteit anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő generációk szükségleteinek kielégítését*”.

A *fenntarthatóság* (sustainability) definíciója a – 2000-ben Tokióban elfogadott – Világ Tudományos Akadémiáinak Nyilatkozata szerint: „*a fenntarthatóság az emberiség jelen szükségleteinek kielégítése, a környezet és természeti erőforrások jövő generációk számára történő megőrzésével egyidejűleg*”.

A ma használatos fenntarthatóság definíció a vállalatok számára egy komplex keretrendszer jelent, melynek célja a gazdaságossági, a környezettudatossági és társadalmi igazságossági célok együttes, egyidejű kielégítése. A vállalati működés során a fókusz a rövidtáv helyett, a közép- és hosszútávú célok megvalósítására kell helyezni, vizsgálni kell a vállalati működés környezeti és társadalmi hatásait is (Szóka, 2022b).

Napjainkra a világ vezetői, a kormányzatok és a vállalatok (köztük a pénzügyi világ szereplői is) sorra ismerik fel, hogy a fenntartható fejlődés érdekében cselekvésre van szükség, ezért a fenntarthatósági célkitűzések a stratégiaalkotás középpontjába kerültek (Bozsik et al., 2021).

A 2012-ben megrendezett Rio+20 ENSZ *Fenntartható fejlődési konferencián* született döntés arról, hogy a 2000-től meghirdetett Millenniumi Fejlesztési Célok (Millennium Development Goals – MDGs) teljesítési határidejének lejártával a 2015 utáni időszakra a fenntarthatóság követelményeinek megfelelő új agendára van szükség.

Az ENSZ 193 tagállamának vezetője 2015. szeptember 25-én New Yorkban fogadta el a Fenntartható Fejlődés Keretrendszerét. A 2015 utáni fejlesztési irányokat kijelölő új keresztrendszer az elfogadásakor az azt tartalmazó záródokumentum címe (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development) után az *Agenda 2030* elnevezést kapta. Az új globális keretrendszer a tartós gazdasági növekedés, a kiegyensúlyozott társadalmi fejlődés és a környezetvédelem pilléreire építve a fejlődő országok mellett a fejlett országokra is kiterjed, számukra is lehetőséget adva a saját fejlesztési céljaik megvalósítására a keretrendszeren belül (ENSZ Kormany.hu, 2023).

Az ENSZ által megfogalmazott *17 Fenntartható fejlődési cél* (United Nations Sustainable Development Goals – UN SDGs) a fejlődés egyetemes mércejét határozza meg 2030-ig ((ld. 1. ábra), kiáll a szegénység felszámolása, az

éghajlatváltozás elleni küzdelem és az egyenlőtlenségek csökkentése mellett (OTP, 2023c).

1. ábra: ENSZ Fenntartható Fejlődési Célok

Forrás: Bécsi Információs Szolgálat (2023)

A fenntarthatóság kifejezés mellett az ESG – az Environmental (környezeti), Social (társadalmi) és Governance (irányítási) angol szavak kezdőbetűiből képzett mozaikszó – fejezi még ki azt a szemléletmódot, amelyben a döntések során a vállalkozások is figyelembe veszik a fenntarthatósági szempontokat, célkitűzéseket (Varga-Giesz, 2022).

Amíg a fenntarthatóság olyan folyamatokra és gyakorlatokra utal, amelyek pozitív környezeti hatásokkal járnak, addig az *ESG-szemlélet* olyan vállalati működést jelent, amely a fenntarthatóságot célzó törekvéseket (környezeti, társadalmi és vállalatiirányítási szempontokat) is figyelembe veszi a döntéshozatal során (MBH Consulting, 2022).

Az ESG egy olyan keretrendszert jelöl, amelynek célja, hogy a pénz- és tőkepiaci szereplők a fenntarthatóság szempontjából objektíven ítélhessék meg a gazdálkodó szervezetek tevékenységét. A rendszeren belüli minősítések (ratings) segítenek a rendkívül komplex működési tulajdonságokat lefordítani a számok nyelvére. Az ESG-stratégiát követő pénzügyi szakemberek már a fenntarthatósági szempontok alapján rangsorolják a cégeket, s ez alapján hozzák meg a befektetési döntéseiket, így nem csupán egy felkapott trendről van tehát szó, hanem egy egyre inkább megkövetelt hozzáállásról (Paulovits és Domoszlai, 2021).

ESG-vállalatok: Számos szolgáltatás létezik, amely kifejezetten az ESG-szempontok alapján osztályozza a vállalatokat. Az egyik legnépszerűbb globális ESG minősítő a Morgan Stanley Capital International (MSCI). Az MSCI

ESG Ratings célja, hogy mérje a vállalatok pénzügyi szempontból releváns ESG kockázatok és lehetőségek kezelését. Szabályokon alapuló módszertant alkalmaz az iparági vezetők és lemaradók azonosítására az ESG kockázatoknak való kitettségük és az alapján, hogy mennyire jól kezelik ezeket a kockázatokat a versenytársakhoz képest (MSCI, 2023). Az MSCI hét kategóriába sorolja a vállalatokat, aszerint, hogy mennyire jellemzi azokat az ESG működés: AAA (vezető, legjobb), AA (vezető), A (átlagos), BBB (átlagos), BB (átlagos), B (lemaradók), CCC (lemaradó, legrosszabb) (Körkörös Gazdaság, 2022). Azok a társadalom- és környezettudatos vállalatok kaphatnak magas besorolást, amelyek a működésük során figyelembe veszik a környezetet, annak megővését, valamint tekintettel vannak a tevékenységük társadalmi hatásaira, vagyis szociális értékeket is szem előtt tartanak, miközben a működésük áttekinthető (HVG, 2021).

A fenntartható pénzügyek, az ESG tényezők beépítése a befektetési döntéshozatalba ma már alapvető elvárás, már nem olyan tényező, amivel egy vállalkozás megkülönbözteti magát a versenytársaitól (MBH Consulting, 2022).

Az ESG megfelelési követelményei tőkeallokációs szereppel is bírnak.

A vállalatfinanszírozásban megjelentek a zöld kötvények, melyek olyan finanszírozási formák, melyekből kifejezetten olyan beruházásokat finanszíroznak, amelyeknek van valamilyen környezet- vagy klímavédelmi előnye. Ez mindenképpen új mérföldkő, mert a tőke környezetbarát beruházásokba allokációját jelenti mind a bankok, mind az ESG alapok, vállalatok számára (Széles és Baranyi, 2023).

A fenntartható beruházások, projektek megvalósítását és ösztönzését a finanszírozási rendszer, a bankok döntései nagyban meghatározzák. A befektetők elvárják, hogy a vállalatok hosszú távú stratégiáikat ESG alapelvek beillesztésével egészítsék ki és minél több nem pénzügyi, fenntarthatósági információt tegyenek közzé azért, hogy ezeket a befektetői elvárásokat kielégítsék (Bozsik et al., 2021).

A *green banking* kifejezés a bankok és a környezetvédelem olyan kapcsolatára utal, amelyben a gazdasági hatékonyság mellett éppoly fontos a társadalmi és környezeti céloknak megfelelés is. A *zöld bankok* a külső és belső működésüket (pl. napi üzletmenet, stratégiai célok, beruházási politika, kockázatkezelés) tekintve is tiszteletben tartják döntéseik során a környezetet, annak védelmét és a társadalmi értékeket.

A banki zöldülést külső és belső hajtóerők támogatják. A belső hajtóerők egy része a banki alkalmazottaktól, részvényesektől, vezetőktől származik, az ő környezettudatosságuk, attitűdjük, egyéni céljaik, nézeteik meghatározók lehetnek. Emellett gazdasági célkitűzések, a banki imázsépítés is ösztönözheti a bankokat arra, hogy elmozduljanak a fenntarthatóság irányába, hiszen a zöld banki termékek és szolgáltatások révén a bankok új piacokra léphetnek be, piaci

részesedésüket növelhetik, továbbá csökkenthetik a felelősségi kockázatokat. A külső hajtóerők között szerepel az állam, az ügyfelek, a versenytársak, illetve a társadalom oldaláról érkező nyomások, elvárások, előírások (Pintér és Deutsch, 2012).

Szabályozási háttér, irányelvek

A 2022/2464 EU irányelv 11) alapján elmondható, hogy az elmúlt években jelentősen megnőtt a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati információk iránti igény, különösen a befektetők részéről. A kereslet növekedését a vállalkozásokat érintő kockázatok változó jellege és ezen kockázatok pénzügyi vonzataival kapcsolatos befektetői tudatosság növekedése okozza, ami különösen igaz az éghajlattal kapcsolatos pénzügyi kockázatokra. Egyre inkább tudatosulnak a vállalkozásokat és a befektetéseket érintő, más környezetvédelmi kérdésekkel (pl. biológiai sokféleség csökkenése), valamint egészségügyi és szociális kérdésekkel kapcsolatos kockázatok és lehetőségek is. Mindehhez hozzájárul az olyan befektetési termékek körének bővülése is, amelyek kifejezett célja bizonyos fenntarthatósági standardoknak való megfelelés vagy bizonyos fenntarthatósági célkitűzések elérése, valamint az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye keretében 2015. december 12-én elfogadott *Párizsi Megállapodás*, továbbá a Rio de Janeiróban rendezett Környezet és fejlődés konferenciáján 1992. június 13-án aláírt – a biológiai sokféleségről szóló – ENSZ-egyezmény és az uniós szakpolitikák törekvéseivel való összhang biztosítása. Az EU-s országok határozottan támogatják a Párizsi Megállapodást és annak a globális felmelegedés biztonságos szinten tartására irányuló célját, ennek érdekében megállapodtak abban, hogy az EU-t olyan pályára állítják, amely lehetővé teszi, hogy az EU 2050-re az első klímaseleges gazdasággá és társadalommá váljon. A Covid19-világjárvány tovább gyorsította a felhasználók információs igényének növekedését, különösen azért, mert rávilágított a munkavállalók és a vállalkozások sebezhetőségére. A környezeti hatásokra vonatkozó információk a jövőbeli járványok enyhítése miatt is fontosak, mivel az ökoszisztémák emberi megzavarása egyre inkább összekapcsolódik a betegségek előfordulásával és terjedésével.

Az Európai Parlament a 2013. február 6-án elfogadott „*Vállalati társadalmi felelősségvállalás: elszámoltatható, átlátható és felelősségteljes üzleti magatartás, valamint fenntartható növekedés*” című állásfoglalásában elismeri a fenntarthatóságról (mint például a társadalmi és környezetvédelmi tényezőkről) szóló információk vállalati közzétételének jelentőségét a fenntarthatósági kockázatok meghatározásában, valamint a befektetők és a fogyasztók bizalmának növelésében (Európai Parlament, 2013a). Továbbá ugyancsak ezen a napon

elfogadott „Vállalati társadalmi felelősségvállalás: a társadalmi érdekek előmozdítása és a fenntartható és inkluzív fellendüléshez vezető út” című állásfoglalásában elismeri annak jelentőségét, hogy a vállalati társadalmi felelősségvállalás szélesebb körben elterjedjen (Európai Parlament, 2013b).

Az Európai Parlament és a Tanács 2014. október 22-én kiadott 2019/2088 EU irányelve, a *nem pénzügyi beszámolási irányelv* (Non-Financial Reporting Directive – NFRD) előírta az 500 főt meghaladó átlagos alkalmazotti létszámmal rendelkező nagyvállalkozások számára, hogy legalább a környezetvédelmi, szociális és foglalkoztatási kérdésekre, az emberi jogok tiszteletben tartására, a korrupció elleni küzdelemre és a megvesztegetés kérdéseire vonatkozó információkról beszámoljanak. Az NFRD-nek megfelelő nem pénzügyi kimutatás készítésének kötelezettsége 2016-ban került beépítésre a magyar Számviteli törvénybe (ld. 2000. évi C. törvény 95/C. §) a közérdeklődésre számot tartó olyan vállalatok számára, amelyeknél az adott üzleti évben átlagosan foglalkoztatottak száma meghaladja az 500 főt.

A 2014/95/EU irányelv 3) alapján nem pénzügyi információk közzététele a hosszú távú profitabilitásnak a társadalmi igazságossággal és a környezetvédelemmel való összekapcsolása révén elengedhetetlen a fenntartható globális gazdaság felé való elmozdulás érdekében. Ezen információk közzététele segíti a vállalkozások teljesítményének és társadalomra gyakorolt hatásának mérését, nyomon követését és irányítását, s amelyhez megfelelő mértékű összehasonlíthatóság társul a befektetők és más érdekelt felek igényeinek való megfelelés révén és annak érdekében, hogy a fogyasztók könnyen hozzáférhessenek a vállalkozások társadalomra gyakorolt hatására vonatkozó információkhoz.

Az Európai Parlament és a Tanács 2019. november 27-én kiadott 2019/2088 rendelete a pénzügyi szolgáltatási ágazatban a *fenntarthatósággal kapcsolatos közzétételekről* (Sustainable Finance Disclosure Regulation – SFDR) előírja a pénzügyi piaci szereplők és a befektetési tanácsadást, illetve a biztosítási alapú befektetési termékekkel kapcsolatban biztosítási tanácsadást nyújtó pénzügyi tanácsadók számára, hogy biztosítsák a fenntarthatósági kockázatok integrálásának átláthatóságát és tegyék közzé az erre vonatkozó írásos politikáikat. A 2019/2088 EU rendelet 14) alapján *fenntarthatósági kockázat* alatt olyan környezeti, társadalmi vagy esemény vagy helyzet értendő, amely bekövetkezése esetén lényeges negatív hatást gyakorolhat a befektetés értékére. A 2021. március 10-én hatályba lépett rendelet szerint a piaci szereplőknek pénzügyi termékeikhez kapcsolódóan közzé kell tenniük a fenntarthatósági információkat is, azzal a céllal, hogy átláthatóbbak legyenek a befektetők számára az ESG alapok (Magyar Nemzeti Bank [MNB], 2023a).

Az Európai Bizottság által 2019. december 11-én – végleges változatában – bemutatott *Európai Zöld Megállapodás* (European Green Deal) a klímaválság leküzdésével az Európai Uniót modern, erőforrás-hatékony és versenyképes

gazdasággá hivatott átalakítani (EUR-Lex, 2019), és amely biztosítani fogja, hogy 2050-re nullára csökkenjen az üvegházhatású gázok nettó kibocsátása (klímasemlegesség), a gazdaság növekedése függetlenedjen az erőforrás-felhasználástól, továbbá az átállásnak egyetlen ember vagy térség se legyen a vesztese (Európai Bizottság, 2019).

Az Európai Parlament és a Tanács által 2021. június 30-án kiadott 2021/1119 EU rendelet a klímasemlegesség elérését célzó keret létrehozásáról (*európai klímarendelet*) amellelt, hogy kitűzi a klímasemlegességi célt és azt a törekvésnént megfogalmazott célt, hogy az EU 2050 után negatív kibocsátást valósítson meg, kötelező erejű uniós éghajlat-politikai célként előirányozza, hogy a nettó üvegházhatásúgáz-kibocsátás 2030-ra az 1990-es értékhez képest legalább 55%-kal csökkenjen (Európai Tanács, 2021). Megerősítve ezzel az Európai Unió vezető szerepét a klímaváltozás elleni globális küzdelemben (Európai Parlament, 2020).

Az Európai Parlament és a Tanács 2022. december 14-én kiadott 2022/2464/EU irányelve, a *fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati beszámolásról szóló irányelv* (Corporate Sustainability Reporting Directive – CSRD) meghatározott nagyvállalkozásokra vonatkozik, amelyek kötelesek fenntarthatósági jelentést készíteni. A CSRD a korábban hatályos NFRD-t módosítja. Az irányelv célja annak biztosítása, hogy a vállalatok megfelelő információkat hozzanak nyilvánosságra tevékenységük kockázatairól, lehetőségeiről, annak az emberekre és a környezetre gyakorolt hatásairól. A 2013/34/EU irányelv 3. cikk 4) alapján) „*Nagyvállalkozások* az olyan vállalkozások, amelyek a mérlegfordulónapjukon a következő három kritérium közül legalább kettőnek a határértékét túllépik: a) mérlegfőösszeg: 20 000 000 EUR; b) nettó árbevétel: 40 000 000 EUR; c) az üzleti évben foglalkoztatottak átlagos létszáma: 250.”

A 2022/2464 EU irányelv 11) és 12) alapján vállalkozások maguk is részesülhetnek a fenntarthatósági kérdésekre vonatkozó információkról való beszámolás előnyeiből. A *fenntarthatósági beszámolás* segítheti a vállalkozásokat saját fenntarthatósági kérdésekkel kapcsolatos kockázataik és lehetőségeik felismerésében és kezelésében, továbbá alapul szolgálhat a vállalkozások és az érdekelt felek közötti párbeszéd és kommunikáció javításához, és segítheti a vállalkozásokat a hírnevük javításában. Az *új irányelv* (CDRD) a vállalkozások jóval szélesebb körére terjeszti ki a beszámolási követelmények hatályát, mint a korábbi NFRD (Varga-Giesz, 2022), így a következő években jelentősen bővülni fog azon vállalatok köre, melyeknek kötelező lesz fenntarthatósággal kapcsolatos információk közzététele (MNB, 2023b). Az Európai Unió (EU) szabályozott piacain jegyzett összes társaságra kiterjed, emellelt olyan nagyvállalkozásokra vonatkozik, amelyek vagy az Unió piacán működnek, vagy nem uniós vállalkozások EU-ban tevékenykedő leányvállalkozásai vagy fióktelepei. A CSRD a biztosítókra és a hitelintézetekre is kiterjed. Ugyancsak az

új irányelv hatálya alá tartoznak az EU-ban jelentős tevékenységet folytató, nem uniós olyan társaságok is, amelyek konszolidált éves nettó árbevétele több mint 150 millió euró, és amelyek legalább egy (nagy vagy tőzsdén jegyzett) leányvállalkozással vagy fiókteleppel rendelkeznek (éves nettó árbevételük meghaladja a 40 millió eurót). A harmadik országbeli vállalkozás fenntarthatósági jelentésének közzétételéért az uniós leányvállalat vagy uniós fióktelep felelős. Mentesül az új irányelv szerinti jelentéstételi kötelezettség alól az a leányvállalkozás, amely szerepel az anyavállalkozás megfelelő jelentésében. A mikrovállalkozásokra nem vonatkozik az új irányelv, de ők dönthetnek úgy, hogy önkéntes alapon alkalmazzák a rendelkezéseket (Mfor, 2023).

A CSRD alkalmazásának ütemezése:

- a 2024. január 1-jén vagy azt követően kezdődő pénzügyi évekre vonatkozóan (először a következő évben esedékes éves jelentésében) kell alkalmazni meghatározott, közérdeklődésre számot tartó nagyvállalkozásokra és nagy vállalatcsoport anyavállalkozásaira, amelyek átlagos létszáma mérlegfordulónapjukon túllépi az adott üzleti évben foglalkoztatottak tekintetében az 500 főt. a 2025. január 1-jén vagy azt követően kezdődő pénzügyi évekre vonatkozóan kell alkalmazni az előzőekben említettektől eltérő, többi nagyvállalkozásra és nagy vállalatcsoport anyavállalkozásaira.
- a 2026. január 1-jén vagy azt követően kezdődő pénzügyi évekre vonatkozóan kell alkalmazni a kis- és középvállalkozásokra és egyéb nagyvállalkozásokra,
- a 2028. január 1-jén vagy azt követően kezdődő pénzügyi évekre vonatkozóan kell alkalmazni a harmadik országbeli vállalkozásokra (az EU területén letelepedett meghatározott leányvállalkozások vagy fióktelepek) (EUR-Lex, 2023).

Az Európai Bizottság 2023. július 31-én fogadta el az *Európai Fenntarthatósági Jelentési Szabványok* (European Sustainability Reporting Standards – ESRS) tizenkét standardból álló első csoportját, ösztönözve ezzel a vállalkozások fenntartható gyakorlatának és átláthatóságának előmozdítását, valamint a fenntarthatósággal kapcsolatos teljesítményük összehasonlíthatóságát (Denkstatt, 2023). A 2022/2464 EU irányelv 4) alapján előzményként elmondható, hogy 2019. december 5-én a tőkepiaci unió elmélyítéséről szóló következtetéseiben a Tanács hangsúlyozta a fenntarthatósági kockázatokra, lehetőségekre és hatásokra vonatkozó információk megbízhatóságának, összehasonlíthatóságának és relevanciájának fontosságát, és felkérte a Bizottságot, hogy vegye fontolóra egy európai nem pénzügyi beszámolási standard kidolgozását.

A közös ESRS-szabványok azokat a vállalkozásokat érinti, amelyek a CSRD irányelv alapján kötelesek fenntarthatósági (ESG) jelentést készíteni (meghatározott nagyvállalatok, tőzsdén jegyzett kis- és középvállalkozások

(kkv-k), valamint a nagy vállalatcsoportok anyavállalatai) – jelenleg mintegy 50 000 európai vállalat, azon belül pedig 1 000 hazai nagyvállalkozás. Ezen érintett vállalkozásoknak az ESRS szerint kell beszámolni a fenntarthatósági kérdésekre gyakorolt hatásainak megértéséhez szükséges információkról, valamint az annak megértéséhez szükséges információkról, hogy a fenntarthatósági kérdések hogyan befolyásolják fejlődését, teljesítményét és helyzetét (EUR-Lex, 2023).

A szabványok lefedik a környezeti (E), társadalmi (S) és a vállalatirányítási/vezetési (G) kérdések teljes körét, beleértve az éghajlatváltozást, a biológiai sokféleséget és az emberi jogokat is. Figyelembe veszik a Nemzetközi Fenntarthatósági Szabványügyi Testülettel (International Sustainability Standards Board – ISSB) és a Globális Jelentéstételi Kezdeményezéssel (Global Reporting Initiative – GRI) folytatott megbeszéléseket is annak érdekében, hogy biztosítsák az uniós és a globális szabványok közötti nagyon magas fokú átjárhatóságot, és megakadályozzák a vállalatok szükségtelen kettős jelentéstételét. Ez azt eredményezi, hogy a vállalatok az ESRS és a GRI szabványok szerint ugyanazon jelentésben adhatnak számot, nem kell két külön szabvány szerinti jelentést készíteniük, ezáltal nem kell duplán sem dolgozniuk. A tizenkét standard: két átfogó (ESRS 1 és ESRS 2), öt környezeti (ESRS E1 – E5), négy társadalmi (ESRS S1 – S4), egy irányítási (ESRS G1). Az ESRS 1 (általános követelmények) általánosan alkalmazandó elveket határoz meg, és nem határoz meg konkrét közzétételi követelményeket. Az ESRS 2 (általános közzétételek) meghatározza a nyilvánosságra hozandó alapvető információkat, függetlenül attól, hogy milyen fenntarthatósági kérdésről van szó. Az ESRS 2 a CSRD hatálya alá tartozó valamennyi vállalat számára kötelező. Az összes többi standard *lényegességi értékelés* tárgyát képezik, ami azt jelenti, hogy a vállalat csak a releváns információkat jelenti be, és kihagyhatja azokat az információkat, amelyek üzleti modellje és tevékenysége szempontjából nem lényegesek (Marsch, 2023). A jelentést auditálni is kell, ezért már a jelentéstétel kialakítása során figyelembe kell venni a könyvvizsgálati kritériumokat is (Veisz, 2023).

Az OTP Bank Fenntartható Fejlődési Célokkal kapcsolatos tevékenysége

Az OTP Csoportról röviden

Az OTP Csoport jelenleg tizenkét országban nyújt minőségi pénzügyi szolgáltatásokat közel 16 millió ügyfelének, mintegy 38 000 alkalmazottja segítségével közel 1 500 fiókjában. 1949-es megalapítása óta a vállalat univerzális pénzügyi szolgáltató bankcsoporttá fejlődött. Az OTP Bank elődje az Országos Takarékpénztár.

Az OTP Bank Nyrt. az elmúlt évek során több sikeres felvásárlást hajtott végre, és ezzel a régió kulcsszereplőjévé vált, banki eszközök tekintetében a legnagyobb hitelintézet (kereskedelmi bank) Magyarországon.

Magyarország mellett az OTP Csoport leányvállalatain keresztül jelenleg a közép- és kelet-európai régió tíz további országában (Albániában, Bulgáriában, Horvátországban, Romániában, Szerbiában, Szlovéniában, Ukrajnában, Moldovában, Montenegróban és Oroszországban) és a közép-ázsiai régióban Üzbegisztánban van jelen (OTP, 2023e).

Az OTP Bank folyamatos fejlődése és terjeszkedése nagyban hozzájárul a Bankcsoport sikeres és eredményes működéséhez, amely így a lakossági és intézményi ügyfelek számára minőségi szolgáltatásokat tud nyújtani (OTP, 2022a).

Mit jelent a fenntarthatóság az OTP számára?

Az OTP Csoport – és azon belül az OTP Bank is – elkötelezett a fenntartható jövő iránt, ezért felelősséget vállal gazdasági, társadalmi és környezeti hatásaiért, és etikus, környezetkímélő pénzügyi megoldásokat biztosít. Ennek szellemében fenntartható és felelős működése révén kíván hozzájárulni a gazdaság stabilitásához, több ezer munkahelyet teremtve előremozdítani a foglalkoztatottság bővülését, adófizetése révén is segíteni a közösségi szolgáltatások biztosítását és a társadalmi egyenlőtlenségek kezelését (OTP, 2023c).

A fenntarthatósági tevékenységük fókuszában 3 nagy területet jelölt meg az OTP Csoport:

- *pénzügyi kultúra* (elkötelezett az emberek pénzügyi ismereteinek mélyítése iránt, és hisz abban, hogy a felelős pénzügyi döntések nemcsak egyéni, hanem társadalmi szinten is hozzájárulnak a jóléthez),
- *közösségi szerepvállalás* (elkötelezett a hátrányos helyzetű csoportok és a közösség számára fejlődést jelentő ügyek támogatása iránt, és hisz abban, hogy a gazdasági szereplőknek erejükhöz mérten felelősséget kell vállalni a társadalmi igazságosság előmozdítása érdekében),
- *zöld bank* (elkötelezett a természeti környezet megóvása és a szennyezés csökkentése iránt, és hisz abban, hogy felelős működéssel és kézzelfogható tettekkel erejéhez mérten hozzájárul a környezeti szempontból is fenntarthatóbb gazdasághoz).

Az OTP Bank ezért is kiemelten fontosnak a felelős pénzügyi kultúra előmozdítását (pénzügyi edukáció, tartja pénzügyi tudatosság fejlesztése, öngondoskodási szemlélet erősítése), a hátrányos helyzetűek segítségét (közösségi szerepvállalás), valamint a természet megóvását (etikus és környezetbarát működés) (OTP, 2023c).

Az OTP Bank 2021 októberében hivatalosan is aláírta az ENSZ *Felelős banki irányelveit* (UN Principles for Responsible Banking – UN PRB), vagyis a fenntartható bankszektor egységes keretrendszerét, amelyet a világ bankjai és

az ENSZ Környezetvédelmi Programjának Pénzügyi Kezdeményezése (United Nations Environment Finance Initiative – UNEP FI) közötti partnerség keretein belül dolgoztak ki 2019-ben (OTP, 2022a).

Az aláíró bankok vállalják, hogy a fenntarthatóságot üzleti tevékenységük középpontjába helyezik. Az irányelveknek megfelelően mérik tevékenységük környezeti és társadalmi hatásait, célokat határoznak meg és valósítanak meg azokon a területeken, ahol a legjelentősebb hatást gyakorolják, majd rendszeresen beszámolnak az elért eredményeikről. „Az irányelvek keretét biztosítanak a bankok számára a fenntarthatóbb gazdaság felé történő átmenetből fakadó kockázatok szisztematikus feltárásához és a lehetőségek megragadásához.” (OTP, 2021).

A Magyar Nemzeti Bank (MNB) 2022-ben megújított *Zöld Ajánlása* a Magyarországon működő hitelintézetek (bankok) számára keretrendszerként javasolja a felelős banki irányelvek aláírását, ezzel jelezve az elköteleződést a fenntartható fejlődési célok és a párizsi klímaegyezmény iránt. Zöld ajánlásában az MNB három időbeni szakasz teljesítésével várja el a hazai hitelintézetektől, fióktelepektől, hogy 2025-ig álljanak át a zöld működésre: azonosítsák, mérjék, kezeljék, felügyeljék és hozzák nyilvánosságra az éghajlatváltozással kapcsolatos és környezeti kockázatokat (MNB, 2022). A bankok szerepe is meghatározó a teljes hazai gazdaság karbonsemleges átállásában, így alapvető, hogy képesek legyenek megalapozott stratégiai és üzleti döntéseket hozni (Mfor, 2023).

A bankok mellett a biztosítóknak is egyre több folyamatba kell bevonniuk a fenntarthatósági szempontokat. Ezért az MNB egy iránymutatás publikálását tervezi a hazai biztosítók számára – hasonlóan a 2021-ben kiadott, majd 2022-ben frissített hitelintézeti zöld ajánláshoz. Ebben az MNB, mint felügyeleti hatóság, elvárásokat szeretne megfogalmazni, valamint jó gyakorlatokat bemutatni az éghajlatváltozással kapcsolatos és környezeti kockázatokról, illetve azok kezeléséről a biztosítók tevékenységében (MNB, 2023b).

Az OTP hozzájárulása az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljaihoz

Az OTP Csoport fenntarthatósági fókuszai és célkitűzései meghatározásakor elkötelezett a Fenntartható Fejlődési Célok (SDG-k) elősegítése mellett, amelyek az ENSZ 2030-ig szóló fenntartható fejlődési programjának alapját alkotják (OTP, 2022a).

A Bankcsoport legjelentősebb mértékben az alábbi SDG-célokhoz tud és kíván hozzájárulni (ld. 2. ábra):

- 4. Minőségi oktatás.
- 7. Megfizethető és tiszta energia.
- 8. Tisztességes munka és gazdasági növekedés.
- 9. Ipar, innováció és infrastruktúra.
- 13. Fellépés az éghajlatváltozás ellen (OTP, 2022a).

2. ábra: Az OTP Csoport hozzájárulása az SDG-célokhoz

Forrás: OTP (2022c)

Az OTP Csoport tevékenységei az alábbiak szerint befolyásolják a SDG-célkitűzéseket, illetve segítik elő azok elérését (ld. 1. táblázat).

1 táblázat: Az OTP Csoport tevékenységei fenntarthatósági megközelítésben

stabilitás	 8. Tervezés, innováció és gazdasági növekedés	 10. Egyenlőségesebb gazdaságok	 16. Béke, igazság és erős intézmények	pénzügyi kultúra fejlesztése	 4. Minőségű oktatás	 17. Partnerségek a fenntartható fejlődésért	
adófizetés	 8. Tervezés, innováció és gazdasági növekedés	 10. Egyenlőségesebb gazdaságok	 16. Béke, igazság és erős intézmények	foglalkoztatás	 5. Nemek közötti egyenlőség	 8. Tervezés, innováció és gazdasági növekedés	
hitelezés, befektetés	 7. Megfizethető és tiszta energia	 8. Tervezés, innováció és gazdasági növekedés	 9. Iparral kapcsolatos innovációk és infrastruktúra	környezet	 7. Megfizethető és tiszta energia	 11. Fenntartható városok és közösségek	 12. Felelős fogyasztás és termelés
	 11. Fenntartható városok és közösségek	 13. Évesítés az éghajlatváltozás ellen	 17. Partnerségek a fenntartható fejlődésért		 13. Évesítés az éghajlatváltozás ellen		
pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés	 1. Szegénység felszámolása	 4. Minőségű oktatás	 8. Tervezés, innováció és gazdasági növekedés	helyi közösségek	 1. Szegénység felszámolása	 3. Jó egészség és jólét	 4. Minőségű oktatás
	 11. Fenntartható városok és közösségek				 11. Fenntartható városok és közösségek	 17. Partnerségek a fenntartható fejlődésért	

Forrás: Saját szerkesztés (2023), OTP (2022c) alapján

A Bankcsoport meghatározó tevékenységei a fenntartható fejlődési célok elérésében:

- Meghatározó gazdasági szereplőként és adófizetése révén hozzájárul az ország gazdasági, pénzügyi és társadalmi stabilitásához.
- Betétes ügyfelei forrásainak felelős kihelyezésével, valamint a hitelezéseken és a befektetéseken keresztül olyan alapvető szükségletekre is hatással van, mint a lakhatás elérhetőségének biztosítása és a természeti erőforrások felhasználása.
- Az esélyegyenlőség megteremtése érdekében törekszik az akadálymentes kiszolgálásra, valamint a hátrányos helyzetűek számára is biztosít alapvető banki funkciókat, emellett a pénzügyi kultúra fejlesztésével hozzájárul a helyes pénzügyi döntések meghozatalához is.
- Jelentős foglalkoztatóként elkötelezett a felelős foglalkoztatás, az esélyegyenlőség, az egyéni fejlődési lehetőségek, valamint a munkamagánélet egyensúlyának megteremtése mellett.
- A környezet védelme érdekében több zöld pénzügyi termék elérhető kínálatukban, emellett működésük során is az erőforrások hatékony felhasználására törekszik.
- Magyarország egyik legnagyobb adományozójaként aktív szerepet vállal a helyi közösségek, valamint a hátrányos helyzetűek támogatásában (OTP, 2023c).

Mit tudhatunk meg az OTP fenntarthatósági jelentéseiből?

Ahogy az előzőekben is olvashattuk, napjainkban már elvárásként fogalmazódik meg minden érintett számára, hogy a vállalatok (és így a bankok) működése ne csak gazdasági szempontból legyen átlátható, hanem a pénzügyi teljesítmény mellett a fenntarthatósági jelentések elkészítésével és közzétételével megismerhessük a vállalatok társadalmi és környezeti teljesítményét is (Ransburg, 2006). A bankok tevékenységének megítélésében ma már az is fontos szerepet játszik, hogy pénzügyi céljaik mellett figyelembe vesznek-e társadalmi és környezeti szempontokat is. A bankoknak is meg kell fogalmazniuk szervezetük fenntarthatósági értékeit és a fenntarthatósági elveket a gyakorlatban is meg kell jeleníteni, továbbá fontos szempontként jelenik meg a fenntarthatósági stratégia külső és belső kommunikálása is (Pintér és Deutsch, 2011).

A *vállalatok társadalmi felelősségvállalása*, azaz a Corporate Social Responsibility (CSR) fogalom legpontosabb meghatározását az Európai Bizottság 2001-es Zöld Könyve tartalmazza: „A vállalati társadalmi felelősségvállalás olyan törekvés, melynek értelmében a vállalatok önkéntes alapon üzleti tevékenységükbe integrálnak társadalmi és környezetvédelmi célkitűzéseket is, és ezen elvek mentén alakítják kapcsolataikat érintettjeikkel” (OTP, 2006).

A gazdasági fenntarthatóság túlmutat a szervezet eredményességén, részét képezi a szervezet helyi, országos és globális gazdasági rendszerekre gyakorolt hatása is. A társadalmi felelősségvállalás hármas megközelítése (gazdasági, társadalmi és környezeti felelősség) visszatükrözi a fenntarthatóság fogalmának komponenseit (OTP, 2006).

A fenntarthatósággal kapcsolatos ESG jelentés a nem pénzügyi teljesítményére vonatkozó lényeges információk gyűjtését és közzétételét jelenti, magába foglalva a különböző környezetvédelmi, társadalmi és vállalatirányítási szempontokat.

A Globális Jelentéstételi Kezdeményezés (Global Reporting Initiative – GRI) az alábbiak szerint határozza meg a *fenntarthatósági jelentés fogalmát*: „egy vállalat vagy szervezet által kiadott, a mindennapos tevékenységeiből fakadó gazdasági, környezeti és társadalmi hatásokról szóló jelentés. A fenntarthatósági jelentés emellett ismerteti a szervezet által tisztelt értékeket és a szervezet irányítási modelljét, valamint kimutatja, hogy milyen kapcsolat áll fenn a stratégiája és a fenntartható világgazdaság iránti elkötelezettsége között” (Európai Számvevőszék, 2019). A GRI a leginkább elfogadott és széles körben alkalmazott fenntarthatósági jelentéstételi keretrendszer a világon. Az OTP Csoport évente kiadott fenntarthatósági jelentései is a GRI keretrendszer szerint készülnek.

Az ESG jelentéstétel ösztönzi és segíti a vállalatokat a fenntarthatósági célok kitűzésében, a vállalat ESG teljesítményének mérésében, a fenntarthatósággal kapcsolatos kockázatok kezelésében, valamint annak megértésében, hogy a szervezet miként teremt értéket környezete és érdekelt felei számára (Deloitte, 2023).

Alapvetően négy tipikus formátum áll rendelkezésre a vállalatok számára a jelentések közzétételére (*az ESG jelentések négy tipikus kategóriája*):

1. *Egyszerű jelentések*: nem pénzügyi jelentések, amelyek a társaság számára fontos környezetvédelmi, társadalmi és vállalatirányítási kérdésekről tartalmazznak információkat, de nincsenek összhangban egyetlen ESG szabvánnyal sem (példa: Borsodi Sörgyár Kft. 2019. évi Fenntarthatósági Jelentése).
2. *Szabványosított jelentések*: olyan jelentések, amelyek valamelyik szabványnak megfelelően készültek (példa: Szerencsejáték Zrt. 2019. évi Fenntarthatósági Jelentése).
3. *Tanúsított vagy hitelesített jelentések*: olyan szabványosított jelentések, amelyeket egy független, külső szereplő tanúsított (példa: az OTP Bank Nyrt. 2019. évi Fenntarthatósági Jelentése).
4. *Integrált jelentések*: egy integrált jelentési szabványnak megfelelően elkészített jelentések, amelyek mind pénzügyi, mind ESG szempontból bemutatják a társaság teljesítményét (példa: az ALTEO Nyrt. 2019. évi Integrált Jelentése) (Bozsik et al., 2021).

A különböző formátumok különböző előnyökkel járnak, a vállalatoknak kell eldönteniük, melyik típus a legmegfelelőbb a számukra és a befektetőik számára. Függetlenül a választott közzétételi csatornától, a jelentésnek ki kell elégítenie a vonatkozó jogszabályi elvárásokat és könnyen elérhetőnek kell lennie a társaság honlapján.

Az *OTP Csoport ESG stratégiája* 2021-ben került elfogadásra. A stratégia három pillére és a stratégiai célok elemei (OTP, 2023f):

- *felelős szolgáltató* (a gazdaság zöld átállását ösztönző termékek, szolgáltatások; termékek és befektetési szolgáltatások a fenntartható gazdaságba történő befektetések előmozdításáért; aktív ESG kockázatkezelés);
- *felelős munkáltató* (aktív ESG kezelési gyakorlatok a vállalatirányításban; a munkavállalói jóllét és fejlődésbevonás, sokszínűség és munkavállalói elkötelezettség erősítése);
- *felelős társadalmi szereplő* (a saját működésből fakadó kibocsátások erőteljes mérséklése; érdemi hozzájárulás a társadalmi célokhoz és a fenntartható fejlődési célokhoz felelős termékek és szolgáltatások révén és az adományozáson keresztül).

A stratégia az üzleti lehetőségeken túl magába foglalja a releváns kockázatok kezelését, valamint a társadalmi és vállalatirányítási célokat is. A stratégia időtávja 2025-ig terjed, addigra céljuk, hogy csoportszinten megvalósuljon a teljes körű ESG integráció. A leánybankok 2022 folyamán alakították ki ESG stratégiájukat (az orosz-ukrán háború miatt az orosz és az ukrán leányvállalat, valamint az OTP Bank Moldova egyelőre nem készített stratégiát), meghatározva saját és egyben az anyabank céljaihoz illeszkedő célkitűzéseiket. A stratégiák kitérnek a kockázatkezelésre, zöld termékek kialakítására, szervezeti keretekre, társadalmi kérdésekre és a működés környezeti hatásainak mérséklésére is (OTP, 2023f).

Az OTP Csoport a nem pénzügyi, fenntarthatósági beszámolóit 2006 és 2009 közötti időszakra vonatkozóan „Társadalmi felelősségvállalási jelentés”, 2010–2014 közötti évekre vonatkozóan „Vállalati felelősségvállalási jelentés”, 2015 óta pedig már „Fenntarthatósági jelentés” címmel teszi közzé (OTP, 2023d).

Az OTP Bank első alkalommal 2006-ban készítette el a társadalmi felelősségvállalási (CSR) jelentését, annak érdekében, hogy a felelős vállalati működés a bank(csoport) tevékenységének minden területén erőteljesebben érvényesüljön. Korábban a legjobb hazai vállalatok környezeti jelentést adtak ki (Kerekes és Wetzker, 2007). Az első különálló (már nem az éves üzleti jelentés részeként) környezeti jelentések – először Észak-Amerikában és Nyugat-Európában – az 1990-es évek elején jelentek meg. Magyarországon 2000 augusztusában tizenegy vállalat készített önálló környezeti jelentést, három vállalat már másod- vagy harmadízben. A nyilvános környezeti jelentésekben a vállalatok működésük környezeti hatásairól és környezeti tevékenységükről számoltak be a nyilvánosság számára (Kovács, 2010). Ezekben a CSR jelentésekben a környezetügy mellett már megjelentek olyan témák, mint például az emberi jogok tiszteletben tartása, a nemek közötti egyenlőség, valamint a HR témák széles köre is (Kerekes és Wetzker, 2007).

Nem önálló kiadványként, hanem 2023. április 28-án az éves pénzügyi jelentés részeként hozta nyilvánosságra 2022-es fenntarthatósági jelentését az OTP Csoport. „Ennek oka, hogy egyre nagyobb az érdeklődés a nem pénzügyi jellegű, fenntarthatósági adatok és eredmények iránt.” (OTP, 2023a).

Az első *Integrált jelentésből* megismerhetjük a bankcsoport pénzügyi eredményeit és a fenntartható fejlődés érdekében végzett tevékenységét is. Az OTP a GRI Standards-nek megfelelően jelentett a 2022. január 1. és december 31. közötti időszokról. A GRI tartalmi index technikai információkat tartalmaz a fenntarthatósági jelentéstételre, illetőleg azt mutatja be, hogy mely közzétételről/indikátorokról és hol jelent a bankcsoport.

Mivel az Európai Unió fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati beszámolásról szóló irányelve (CSRD) a kettős lényegesség figyelembevételét várja el

a jelentéstevő vállalatoktól, ezért mindkét szempontot (hatás és pénzügyi) érvényesítették az elvégzett elemzésekben, prioritást adva a GRI elvárásainak (OTP, 2023f).

Az OTP Bank 2022-es fenntarthatósági jelentésében az érintetti kutatás során azonosított *legfontosabb fenntarthatósági témák*, fontossági sorrendben: zöld finanszírozás (és környezeti terhelés), gazdaság működőképességének biztosítása, digitalizáció, pénzügyi kultúra fejlesztése, nemek közötti egyenlőség, működés környezetvédelme, környezetvédelmi szemléletformálás, adományozás, compliance (megfelelés). További fontos témák: fogyasztóvédelem és termékfelelősség, hátrányos helyzetűek forráshoz jutása, személyes adatok védelme, fogyatékkal élők pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférése és alkalmazása, beszerzés fenntarthatósági vonatkozásai. A korábban végzett kutatásokhoz és visszajelzésekhez képest a finanszírozás környezeti hatásai egyértelműen fontosabbá váltak az érintettek számára.

Elsőként az OTP Bank kapta meg 2019-ben a MNB Zöld Programjának összesített kategóriájában odaítélt *Zöld Pénzügyi Díjat*. A szakmai bíráló bizottság szerint a bank befektetési és banki szolgáltatásaiban egyaránt jelen vannak a környezettudatos elemek, valamint a fenntarthatósági szempontú oktatás, kutatás és szponzoráció területén is példaértékű szerepet tölt be. Emellett a bank digitális fejlesztései is hatással vannak a környezetre (pl. a digitális aláírópad már valamennyi bankfiókban elérhető, amelyeknek köszönhetően nem szükséges az egyes szerződések és dokumentumok kinyomtatása, de említésre méltók az internet- és mobilbanki fejlesztések is) (OTP, 2019).

A *környezetvédelmi szempontok* egyre nagyobb jelentőséget kapnak a gazdasági és a beruházási döntésekben, ezzel is elősegítve a fenntartható növekedés megvalósítását. Az OTP Bank intenzíven támogatja a megújuló energia projektek finanszírozását, beleértve a naperőmű, szélőmű és vízőmű beruházásokat, illetve energiahatékonysági beruházásokat. Törekszik az állami és nemzetközi kedvezményes források elérhetőségének biztosítására lakossági és vállalati ügyfelei számára. Ezen források jellemzően fontos társadalmi, környezeti célok elérését segítik. Az elmúlt időszakban e területen hangsúlyossá váltak az energiahatékonyságot és a megújuló energiaforrások használatát ösztönző konstrukciók. A bank befektetési és banki szolgáltatásaiban egyaránt jelen vannak a környezettudatos elemek. A *fenntartható pénzügyi szolgáltatások* portfóliójában megtalálhatóak a fenntartható fejlődéssel, zöld, megújuló energiaforrások felhasználásával kapcsolatos termékek (pl. társasházak és lakásszövetkezetek részére az energiahatékonyságot és a megújulóenergia-felhasználásának növelését szolgáló beruházásokhoz nyújt kamatmentes hitelt, elérhető felelős befektetési termék az OTP Klímaváltozás 130/30 Alap). Az OTP Bank a hazai piacon elsőként bocsátott ki zöld jelzaloglevelet. Az ügyfelek választhatják a zöld (elektronikus) bankszámlakivonatot a papírra nyomtatott és postán küldött

kivonat helyett. Piacvezető bankként azt is feladatunknak tartja, hogy a klímaváltozáshoz közvetlenül és nagymértékben hozzájáruló ágazatok szereplőinek olyan finanszírozási lehetőségeket, termékeket és ajánlatokat is biztosítson, amelyek segítik a fenntarthatóbb működésre és termelésre való átállásukat.

3. ábra: Az OTP Csoport 2022. évi kiemelt eredményei a fenntarthatóság érdekében

Forrás: OTP (2022b)

Az OTP Csoport ESG eredményeit, fenntarthatósági teljesítményét (ld. 4. ábra) több minősítő ügynökség is értékelte és ismerte el 2023-ban (OTP, 2023b):

- Sustainalytics ESG kockázati besorolása: alacsony (14,6). Azt méri, hogy a vállalat mennyire van kitéve az iparág-specifikus lényeges ESG-kockázatoknak, és azt, hogy a vállalat mennyire kezeli ezeket a kockázatokat. A 10–20 közötti érték alacsony kockázati besorolást jelent, javítva a 2019. évi 27,7 közepes kockázati besorolást.
- MSCI ESG minősítés: A (átlagos). A 2018-as első BBB (átlagos) besorolást javította 2019-re, és azóta folyamatosan A (átlagos) besorolást kap az OTP.
- Carbon Disclosure Project (CDP) pontszám: B-. A CDP besorolása alapján a "Menedzsment" sávjába tartozik (CDP pontszám 2023-ban: B-, javítva ezzel eredményüket, CDP pontszám 2019-ben: C), ami külső elismerése annak, hogy a bankcsoport összehangolt lépéseket tesz az éghajlatot érintő problémák területén.

Az OTP Bank működése során az *erőforrások hatékony használatára* törekszik, a gazdaságossági szempontok figyelembevételével (OTP, 2023g):

Energia: Az új beruházások, felújítások során a bank az aktuálisan legjobb technológiát alkalmazza, modern gépészeti megoldásokat és energiatakarékos (LED) fényforrásokat épít be. Bankfiókjai és a központi épületei felújításakor a hőközpontokat is cserélik, emellett a klímaberendezések cseréjekor ügyel arra, hogy az új készülékek hűtőközege környezetkímélő legyen. A megújuló energiaforrások használatát a gazdaságossági szempontok figyelembevételével bővíti. Valamennyi bankfiók-felújításánál vizsgálja a napelem és a hőszivattyú telepítésének lehetőségét.

Utazás, közlekedés: Az autóbekészítései során előnyben részesítik az alacsonyabb fogyasztású gépjárműveket, szigorú szén-dioxid kibocsátási limiteket alkalmaznak; a bank gépjárműflottájában elektromos és hibrid autók is találhatóak. A központi épületeknél és a bankfiókoknál számos helyen található kerékpártároló.

Papír: A papírhasználat mérséklésére, illetve az újrahasznosított papír használatának bővítésére több éve folyamatos a törekvés. A digitalizáció a belső folyamatokban és az ügyfelek felé irányuló tájékoztatásban egyaránt fontos szerepet játszik a papírfogyasztás csökkentésében (aláírópadok alkalmazása). Régóta biztosítja ügyfelei számára az elektronikus bankszámlakivonat lehetőségét a papíralapú kivonatok helyett. Az elektronikus bankszámlakivonatokkal és a különböző elektronikus információkezelési megoldásokkal éves szinten több mint tízmillió oldal papírt tud megspórolni.

Hulladékkezelés: Alapelve, hogy berendezéseit, eszközeit és gépeit a lehető legtovább, akár több helyen is használjuk. A bank a „hulladék keletkezésének megelőzése/újra használat/újrahasznosítás/lerakás” prioritási sorrendet érvényesíti. Ennek szerves részét képezi a szelektív hulladékgyűjtés és a papírhasználat mérséklése. A keletkező hulladék csökkentése mellett folyamatosan bővítik a szelektív gyűjtés lehetőségét. Bevált gyakorlat, hogy a már szüregszerűen vált, de még használható bútorokat és működő informatikai eszközöket (elsősorban számítógépeket és laptopokat) jótékony célra, rászoruló intézményeknek, szervezeteknek adja tovább.

Befejezés, következtetések

A tanulmány is igyekezett rámutatni arra, hogy a vállalati fenntarthatóság és az ESG tényezők kiemelt fontosságúvá váltak a modern üzleti világban. Az ESG tényezők nem csak a vállalatok hosszú távú fenntarthatóságát, hanem a társadalom egészének jólétét is befolyásolják. A bankok sem lehetnek ma már közböcsök a fenntarthatóság kérdésében. A bankszektornak különleges szerepe

van, mert számos olyan eszközzel rendelkeznek a bankok, amelyekkel a vállalatokat és a magánszemélyeket is a finanszírozás oldaláról tudják ösztönözni a fenntartató célok kitűzésére. A gazdasági sikerre talán az eddiginél is nagyobb hatással lesz a jövőben a társadalmi és környezeti szempontoknak való megfelelés. A fenntarthatósági beszámolás meghatározott nagyvállalkozások szélesebb körére való kiterjesztése a fenntartható fejlődés céljára irányuló szervezeti teljesítmény mérését, közzétételét, valamint az érdekelt felek irányába történő jobb átláthatóságot is jelenti. A beszámolás kiterjed arra, hogy egy adott vállalat miként veszi figyelembe a fenntarthatósággal kapcsolatos kérdéseket a tevékenységeiben, valamint, hogy az adott szervezetnek milyen környezeti, társadalmi és gazdasági hatásai vannak.

Irodalomjegyzék

- 18/2013. (III. 28.) OGY határozat a Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégiáról.
- 2013/34/EU irányelv a meghatározott típusú vállalkozások éves pénzügyi kimutatásairól, összevont (konszolidált) éves pénzügyi kimutatásairól és a kapcsolódó beszámolókról.
- 2014/95/EU irányelv a 2013/34/EU irányelvnek a nem pénzügyi és a sokszínűséggel kapcsolatos információknak bizonyos nagyvállalkozások és vállalatcsoportok általi közzététele tekintetében történő módosításáról.
- 2019/2088 EU rendelet a pénzügyi szolgáltatási ágazatban a fenntarthatósággal kapcsolatos közzétételekről.
- 2021/1119 EU rendelet a klímasemlegesség elérését célzó keret létrehozásáról és a 401/2009/EK rendelet, valamint az (EU) 2018/1999 rendelet módosításáról (európai klímarendelet).
- 2022/2464 EU irányelv a 537/2014/EU rendeletnek, a 2004/109/EK irányelvnek, a 2006/43/EK irányelvnek és 2013/34/EU irányelvnek a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati beszámolás tekintetében történő módosításáról.
- Bécsi Információs Szolgálat. (2023): ENSZ Fenntartható Fejlődési Célok. Letöltve: 2023.11.02., forrás: https://unis.unvienna.org/unis/hu/topics/sustainable_development_goals.html.
- Bozsik B., Forrai M. és Szalay R. (2021): ESG Jelentési Útmutató. Budapesti Értéktőzsde, Budapest, 54 p. Letöltve: 2023.11.02., forrás: https://www.bet.hu/pfile/file?path=/site/Magyar/Dokumentumok/Kibocsatok/esg/ESG_Jelentesi_Utmutato.pdf.
- Deloitte. (2023). Legfontosabb tudnivalók az ESG jelentéstételről. Letöltve: 2023.11.02., forrás: <https://www2.deloitte.com/hu/hu/pages/sustainability/articles/legfontosabb-tudnivalok-az-esg-jelentestetelrol-esg360.html>.
- Denkstatt. (2023. augusztus 22.). Az európai fenntarthatósági jelentéstételi szabványokról (ESRS) dióhéjban. Letöltve: 2023.11.02., forrás: <https://denkstatt.eu/hu/esrs-szabvanyok-magyarazat/>.

- ENSZ Kormány.hu. (2023): Agenda 2030. Letöltve: 2023.11.02., forrás: <https://ensz.kormany.hu/agenda-2030>.
- EUR-Lex. (2019). Az európai zöld megállapodás. COM(2019) 640 final. Letöltve: 2023.11.02., forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=COM:2019:640:FIN>.
- EUR-Lex. (2023). A Bizottság felhatalmazáson alapuló rendelete: a 2013/34/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek a fenntarthatósági beszámolási standardok tekintetében történő kiegészítéséről. C(2023) 5303 final. Letöltve: 2023.11.02., forrás: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=PI_COM%3AC%282023%295303.
- Európai Bizottság. (2019. december 11.). Európai zöld megállapodás – sajtóközlemény. Letöltve: 2023.11.02., forrás: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_19_6691.
- Európai Parlament. (2013a). Vállalati társadalmi felelősségvállalás: elszámoltatható, átlátható és felelősségteljes üzleti magatartás, valamint fenntartható növekedés. Letöltve: 2023.11.02., forrás: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-7-2013-0049_HU.html.
- Európai Parlament. (2013b). Vállalati társadalmi felelősségvállalás: a társadalmi érdekek előmozdítása és a fenntartható és inkluzív fellendüléshez vezető út. Letöltve: 2023.11.02., forrás: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-7-2013-0050_HU.html.
- Európai Parlament. (2020. június 29.). Európai zöld megállapodás: úton egy klímasemleges és fenntartható EU felé. Letöltve: 2023.11.02., forrás: <https://www.europarl.europa.eu/news/hu/headlines/society/20200618STO81513/europai-zold-megallapodas-uton-egy-klimasemleges-es-fenntarthato-eu-fele>.
- Európai Számvevőszék. (2019). Gyorsvizsgálat Fenntarthatósági jelentések: az uniós intézmények és ügynökségek értékelése. Letöltve: 2023.11.02., forrás: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/RCR_Reporting_on_sustainability/RCR_Reporting_on_sustainability_HU.pdf.
- Európai Tanács. (2021. június 28.). Európai klímarendelet – sajtóközlemény. Letöltve: 2023.11.02., forrás: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2021/06/28/council-adopts-european-climate-law/>.
- Fodor É. (2020): A fenntarthatóság értelmezése és elvi keretei. *Új Pedagógiai Szemle*, 70(1-2):133–146. ISSN 1215-1807. Letöltve: 2023.11.02., forrás: https://epa.oszk.hu/00000/00035/00197/pdf/EPA00035_upsz_2020_01-02_133-146.pdf.
- Gácsér N. Gy. és Szóka K. (2022). Gondolatok fenntartható számvitelről és a társadalmi fenntarthatóságról. *Economica*, 13(1-2):28–33. ISSN 2560-2322. DOI: <https://doi.org/10.47282/economica/2022/13/1-2/11084>.

- HVG. (2021. november 22.). Eljött a zöld befektetések ideje: de mik is azok az ESG-alapok? Letöltve: 2023.11.02., forrás: https://hvg.hu/brand-content/20211122_Eljott_a_zold_befektetesek_ideje_de_mik_is_azok_az_ES-Galapok.
- Kerekes S. és Wetzker K. (2007). Keletre tart a „társadalmilag felelős vállalat” koncepció. *Harvard Business Manager* (magyar kiadás), 9(4):37–47. Letöltve: 2023.11.02., forrás: https://unipub.lib.uni-corvinus.hu/1349/1/Kerekes_Wetzker_2007.pdf.
- Kovács E. (2010). A környezeti jelentések szerepe a vállalatok környezeti és társadalmi felelősségnek előmozdításában. *Doktori értekezés*. BKAÉ, Budapest, 206 p. Letöltve: 2023.11.02., forrás: <https://phd.lib.uni-corvinus.hu/182/>.
- Körkörös Gazdaság. (2022, március 16.). ESG – egyszerre zöld és profitábilis? – 1. rész. Letöltve: 2023.11.02., forrás: <http://korkorosgazdasag.hu/tudad-e/esg-egyszerre-zold-es-profitabilis-1-resz/>.
- Központi Statisztikai Hivatal [KSH]. (2022). Fenntartható fejlődés indikátorai. Letöltve: 2023.11.02., forrás: <https://ksh.hu/s/kiadvanyok/fenntarthato-fejlodes-indikatorai-2022/ffi>.
- Magyarországi Üzleti Tanács a Fenntartható Fejlődésért [BCSDH]. (2013). A fenntartható működés nem opció, hanem üzleti cél. Folprint Zöldnyomda, 24 p. Letöltve: 2023.11.02., forrás: https://alteo.hu/wp-content/uploads/2017/06/BCSDH_kiadvany_A_fenntarthato_mukodes_nem_opcio_hanem_uzleti_cel_2013.pdf.
- Málovics Gy. (2011). A vállalati fenntarthatóság értelmezéséről. JATEPress Szeged, 233 p. Letöltve: 2023.11.02., forrás: [https://ojs.bibl.u-szeged.hu/index.php/philosophiae_doctores/issue/view/1769/PDF%20\(2011\)](https://ojs.bibl.u-szeged.hu/index.php/philosophiae_doctores/issue/view/1769/PDF%20(2011)).
- Marsch. (2023). ESG: Új Európai Fenntarthatósági Jelentéstételi Szabvány (ESRS). Letöltve: 2023.11.02., forrás: <https://www.marsh.com/hu/hu/services/climate-change-and-sustainability/insights/Marsh-Advisory-ESG-ESRS.html>.
- MBH Consulting. (2022. január 21.). ESG és fenntarthatóság. Letöltve: 2023.11.02., forrás: <https://mbhconsulting.hu/esg-es-fenntarthatosag/>.
- Mfor. (2023. szeptember 13.). Cégek figyelem! Óriási változás jön az ESG-ben. Letöltve: 2023.11.02., forrás: <https://mfor.hu/cikkek/vallalatok/cegek-figyelem-oriasi-valtozas-jon-az-esg-ben.html>.
- Magyar Nemzeti Bank – MNB. (2022). A Magyar Nemzeti Bank 10/2022. (VIII.2.) számú ajánlása (MNB Zöld Ajánlás). Letöltve: 2023.11.02., forrás: <https://www.mnb.hu/letoltes/10-2022-zold-ajanlas.pdf>.
- Magyar Nemzeti Bank – MNB. (2023a). *Zöld Pénzügyi Fogalomtár*. Letöltve: 2023.11.02., forrás: <https://www.mnb.hu/fogyasztovedelem/csaladi-zold-penzugyek/zold-penzugyi-fogalomtar>.
- Magyar Nemzeti Bank – MNB. (2023b). *Zöld Pénzügyi Jelentés*. Magyar Nemzeti Bank, Budapest, 85 p. Letöltve: 2023.11.02., forrás: <https://www.mnb.hu/letoltes/zold-penzugyi-jelentes-2023.pdf>.

- Morgan Stanley Capital International [MSCI]. (2023). *What is an MSCI ESG Rating?* Retrieved: 02-11-2023, from <https://www.msci.com/our-solutions/esg-investing/esg-ratings>.
- Országos Takarékpénztár – OTP. (2006). Társadalmi felelősségvállalási jelentés 2006. Letöltve: 2023.11.02., forrás: https://www.otpbank.hu/static/portal/sw/file/OTP_Vallalati_felelossegvallalasi_jelentes_2006.pdf.
- Országos Takarékpénztár – OTP. (2019. június 4.). Újabb fenntarthatósági elismerésben részesült az OTP Bank. Letöltve: 2023.11.02., forrás: https://www.otpbank.hu/portal/hu/Hirek/Zold_Penzugyek_Dij.
- Országos Takarékpénztár – OTP. (2021. november 5.). Az OTP Bank aláírta a fenntartható bankszektorról szóló ENSZ dokumentumot. Letöltve: 2023.11.02., forrás: https://www.otpbank.hu/portal/hu/Hirek/ENSZ_iranyelvek_alairas.
- Országos Takarékpénztár – OTP. (2022a). Fenntartható pénzügyi keretrendszer 2022. május. Letöltve: 2023.11.02., forrás: https://www.otpbank.hu/static/portal/sw/file/OTP_Bank_Fenntarthato_Penzugyi_Keretrendszer_202205.pdf.
- Országos Takarékpénztár – OTP. (2022b). Az OTP Csoport 2022. évi kiemelt eredményei a fenntarthatóság érdekében. Letöltve: 2023.11.02., forrás: <https://www.otpbank.hu/static/portal/sw/pic/kiemelt-adatok-2022-736x416.jpg>.
- Országos Takarékpénztár – OTP. (2022c). Fenntarthatósági megközelítés: Kapcsolódás az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljaihoz. Letöltve: 2023.11.02., forrás: https://www.otpbank.hu/static/portal/sw/file/OTP_Csoport_hozzajarulas_SDG.pdf.
- Országos Takarékpénztár – OTP. (2023a). Elérhető az OTP Csoport 2022-es fenntarthatósági eredmény beszámolója. Letöltve: 2023.11.02., forrás: <https://www.otpbank.hu/portal/hu/Hirek/Fenntarthatosagi-jelentes-2022>.
- Országos Takarékpénztár – OTP. (2023b). ESG minősítések. Letöltve: 2023.11.02., forrás: https://www.otpbank.hu/static/portal/sw/file/ESG_rating.pdf.
- Országos Takarékpénztár – OTP. (2023c). Fenntarthatóság. Letöltve: 2023.11.02., forrás: <https://www.otpbank.hu/portal/hu/Fenntarthatosag>.
- Országos Takarékpénztár – OTP. (2023d). Fenntarthatósági jelentések: Letöltve: 2023.11.02., forrás: https://www.otpbank.hu/portal/hu/IR_Fenntarthatosagi_jelentesek.
- Országos Takarékpénztár – OTP. (2023e). OTP Csoport. Letöltve: 2023.11.02., forrás: <https://www.otpbank.hu/portal/hu/Rolunk/OTPCsoport>.
- Országos Takarékpénztár – OTP. (2023f). OTP Bank Nyrt. 2022. évi Integrált Éves Jelentése. OTP, Budapest, 574 p. Letöltve: 2023.11.02., forrás: https://www.otpbank.hu/static/portal/sw/file/230428_Eves_jelentes.pdf.
- Országos Takarékpénztár – OTP. (2023g). Zöld bank. Letöltve: 2023.11.02., forrás: <https://www.otpbank.hu/portal/hu/Fenntarthatosag/Zold-bank>.

- Paulovits M. és Domszalai R. (2021, július 25.). Miért beszél mindenki az ESG-ről? *EY Magyarország*. Letöltve: 2023.11.02., forrás: https://www.ey.com/hu_hu/strategy-transactions/miert-besz-el-mindenki-az-esg-rol---.
- Pintér É. és Deutsch N. (2011). A fenntartható fejlődés elvei és azok érvényre jutása a banki gyakorlatban (I. rész). *Vezetéstudomány*, 42(12), 13–22. ISSN 0133-0179. DOI: <https://doi.org/10.14267/veztud.2011.12.02>.
- Pintér É. és Deutsch N. (2012). A fenntartható fejlődés elvei és azok érvényre jutása a banki gyakorlatban II. rész. *Vezetéstudomány*, 43(1):57–63. ISSN 0133-0179. DOI: <https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2012.01.05>.
- Ransburg B. (2006). A vállalati siker nem csak pénzben mérhető – Fenntarthatósági jelentések. *Marketing & Menedzsment*, 40(4):4–11. ISSN 1219-0349. Letöltve: 2023.11.02., forrás: <https://journals.lib.pte.hu/index.php/mm/article/view/711/590>.
- Széles Zs. és Baranyi A. (2023). A fenntarthatóság érvényesülése a hazai kötvénypiacon. *E-CONOM*, 12(1):110–122. ISSN 2063-644X. DOI: <https://doi.org/10.17836/EC.2023.1.110>.
- Szóka, K. (2022a). Conceptual model for developing a Sustainability Balanced Scorecard – taking into account ESG aspects. In: Popov, G. (Ed.): High Technologies. Business. Society. VII International Scientific Conference Proceedings. Scientific Technical Union of Mechanical Engineering – Industry 4.0, 57–59. Sofia, Bulgaria. ISSN 2535-0005 (print), ISSN 2535-0013 (online). Retrieved: 02-11-2023, from <https://hightechsociety.eu/sbornik/2022.pdf>.
- Szóka, K. (2022b). Sustainability Accounting and Reporting in the Post-COVID Times. In: Nedelko, Z. (Ed.): 6th FEB International Scientific Conference: Challenges in Economics and Business in the Post-COVID Times. Conference proceedings, 145–154. University of Maribor University Press, Maribor, Slovenia. DOI: <https://doi.org/10.18690/um.epf.5.2022>.
- Varga-Giesz D. (2022. május 9.). A fenntartható finanszírozás alapjai. *Fin-TechZone.hu*. Letöltve: 2023.11.02., forrás: <https://fintechzone.hu/a-fenntarthato-finansziroz-as-alapjai/>.
- Veisz Á. (2023. augusztus 1.). Hírek: Elfogadták az európai fenntarthatósági jelentéstételi standardokat. *BDO Magyarország*. Letöltve: 2023.11.02., forrás: <https://www.bdo.hu/hu-hu/aktualitasok-blog/aktualitasok/elfogadtak-az-europai-fenntarthatosagi-jelentesteteli-standardokat>.